Ч. 33 (13.931). Львів, пятниця 8. лютого 1935. Poortowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ
Львів, Ринок ч. 10, I пов.
Конто почт. щадн. 504-060. 145.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Іменування ґубернатора Підкарпатської Руси.

ПРАГА, ПАТ. На ґубернатора Підкарпатської Руси призначили посадника Ужгороду Грабара. Від смерти ґубернатора д-ра Бескида становище ґубернатора не було обсаджене вже довший час. (Від Редакції: Потвердження тієї вістки ще не маємо).

Військовий союз Литви з Латвією?

КОВНО, ПАТ. До Ковна приїхав шеф армії Латвії ген. Беркіс, який відбув низку конференцій з литовськими міністрами і вищими військовими старшинами. На запит журналістів, чи дійде до військового союзу між Литвою і Латвією ген. Беркіс відповів, що ці справи належать до керманичів політики обох держав. Ген. Беркіса приняли в Ковні дуже гостинно.

Зміна большевицької конституції.

СОВІТСЬКА ДЕМОКРАТІЯ.

МОСКВА, 7. 2. ПАТ. На вчорашнім засіданні конгресу совітів голова ради народніх комісарів Молотов зреферував справу зміни конституції. Почин змінити конституцію дав Сталін. Большевицька конституція не є декларацією, але засобом зміцнення ладу. Її слід було узгіднити з теперішнім укладом суспільних сил, в першу чергу зі засадою суспільної власности. Молотов вказав на можливости дальшої боротьби з виїском капіталізму, який істнує частинно навіть у робітників, головно одиничних господарів, які творять ще 35 проц. селянства. Переконування селянства тягнулося вже 12 років. Вкінці селяни згодилися на колективний устрій. Зріст культури на селі дає змогу поширити совітську демократію, яка є дійсно правдивою демократією.

Молотов гостро критикував буржуазну демократію, заведення фашистівського ладу, який вказує на сумерк західних держав. Обговорюючи відносини за кордоном вказав як примір Німеччину. Буржуазія волить заступити відповідальність уряду перед народом відповідальністю перед Богом та історією. Промовець вказав на зріст зацікавлення серед большевицьких виборців. Минулого року фреквенція виборців у СССР дійшла до 85 проц.

ЗРІВНАННЯ СЕЛЯН З РОБІТНИКАМИ.

Проєкт реформи конституції передбачує безпосередні вибори до всіх совітських урядів, признає виборцям право відкликувати делегатів і ставити своїх кандидатів. Дотеперішні пятикратні голоси, привілеї міських робітників над селом касується. Справді совітські фабрики стоять вище від колективних господарств. Також політична і суспільна свідомість робітників велика і тому пролетаріят мусить мати запевнену більшість у совітській державі. На думку Молотова зрівнання виборчих прав між селянами і робітниками є доказом зміцнення режіму, зросту авторитету комуністичної партії і пролетаріяту. Тайні вибори мають на меті додаткову контролю мас над діяльністю делегатів і вимірені проти бюрократії.

КОЗИР ДЛЯ КОМУНІСТІВ ЗА КОРДОНОМ.

Задумана реформа викличе напевно, говорив Молотов, напади і зливування закордонної буржуазії. Одначе ця реформа буде одночасно припливом енергії для працюючих і комуністичних мас за кордоном.

БЕЗПОСЕРЕДНЄ І ТАЙНЕ ГОЛОСУВАННЯ.

По цій промові конгрес совітів одноголосно приняв такі зміни в конституції: завів рівне, безпосереднє і тайне голосування та приняв засаду суспільної власности за основу большевицького ладу, стверджуючи перемогу колективної ідеї та загин кулацтва.

З черги центральний комітет покликав нову союзну раду в складі 605 членів і нову національну раду в складі 150 членів. До ради ввійшли всі члени політбюра зі Сталіном, Молотовом, Кагановичем, Калініном, більшість народніх комісарів центрального уряду і союзних републик. Крім того вибрали членами Літвінова, Стомонякова, Крестинського, большевицького амбасадора у Варшаві Давтяна, амбасадора у Парижі Потьомкіна та інших.

В год. 10-ій вечором Калінін замкнув семий конгрес совітів. Нині пополудні новий центральний комітет радитиме над буджетом, який реферуватиме комісар фінансів Гринько.

Широка акція проти комуністів.

СОФІЯ, 7. 2. ПАТ. Політична поліція повела широку акцію проти діяльности комуністів в окрузі Ґарбово, в полудневій Болгарії. Поліція перевела понад 100 ревізій та арештувала 82 комуністів.

Бійки й арештування у Парижі.

ПАРИЖ, 7. 2. ПАТ. В роковини крівавих подій в дні 6. лютого м. р. влада заборонила уладжувати якінебудь манифестації. Всі державні будинки, парлямент, міністерства берегли сильні відділи війська і поліції.

Організації видали відозви до населення Парижа, взиваючи складати вінки на площі Згоди, щоби вшанувати память жертв минулорічних заворушень. Вінки почали складати вже від півночі.

Коли прем. Флянден прийшов до катедри Нотр Дам на богослуження почулись ворожі оклики. „Геть з Фляндeном". По богослуженні інциденти повторились. Це кричала молодь правих груп. Поліція арештувала кілька осіб.

В год. 1-ій юрба 300 осіб вдерлася до префектури поліції демонструючи проти відділів ґвардії з окликами: „Вбивники!". Поліція розігнала демонстрантів і витиснула їх на вулицю.

В год. 17.45 кількасот членів „Аксіон Франсез" прийшло на площу Згоди з окликами „Франція для французів!" Поліція розігнала манифестантів. Одночасно в театрі „Амбасадор" посол Анріо виголосив відчит, вказуючи на розчарування тому, що національні партії так легко зреклися своєї минулорічної перемоги.

По замкненні крамниць і бюр юрба на площі Згоди почала зростати. Поліція зміцнила свої стійки. Коло год. 7-ої вечором перед будинком міністерства марináрки зійшлася юрба манифестантів. Поліція їх розігнала. В год. 8.30 вечором старшини резерви в присутности родин поляглих у дні 6. лютого м. р. пішли на могилу невідомого вояка, де розпалили вогонь і однохвилинною мовчанкою віддали шану поляглим.

ПАРИЖ, 7. 2. ПАТ. Вчора після 22. год. манифестанти, серед яких переважали комуністи, стали напливати з околиць передмість Парижа до центру міста. Значні гурти манифестантів приїхали теж поїздами з дальших околиць. Поліції вдалося вдаремнити пляновані демонстрації. Арештували 565 осіб. При арештованих найшли вогнепальну зброю, палиці та шмати напущені бензиною.

В 1. год. нічю біля палати президента республики поліція розігнала гурт 40 комуністів, озброєних у револьвери та кріси. В год. 1.30 в ночі в поліц. арештах було 1.200 осіб.

Вечором т-во Женес Патріотік зорганізувало збори, присвячені памяті лютових подій. Був присутній теж префект поліції Ш'яп. Його присутні витали з одушевленням. До інцидентів не дійшло. Префект поліції приказав усунути вінці та цвіти, зложені на пл. Згоди та перенести їх на цвинтар на гроби жертв.

Через що розбивається франко-совітська приязнь?

Прага, лютий 1935.

Наші читачі вже нераз мали нагоду читати про те, що для поглиблення теперішньої французько-совітської приязни мало дійти ще й до французько-совітської військової конвенції. Ідея такої конвенції є дуже приманлива для французьких державних мужів, які добачали в ній віднову колишнього французько-російського союзу, що в разі потреби давав би можливість використати багаті нібито мілітарні засоби нинішніх спадкоємців російської імперії. Але цей плян, що мав стати завершенням концепції мін. Барту, не тільки досі не сповнився, але й у своїй реалізації стрічає щораз більші трудноші.

Причини цих трудношів є двоякі: політичні й чисто військово-технічні.

При розгляді політичних трудношів для французько-совітського військового союзу вказують передовсім на особу теперішнього керманича закордонної політики Франції, Ляваля, як прихильника загальної концепції „прояснення" теперішньої міжнародньої ситуації в Европі. Правда, Ляваль обіймаючи уряд міністра закордонних справ Франції після убитого в Марсейлі Барту заявив, що його закордонна політика буде дальшим і безпосереднім продовженням політики Барту, але в дійсності воно далеко не так. Вся дотеперішня діяльність Ляваля вказує радше на те, що для нього важнішим питанням є витворити в Европі атмосферу вспокоєння й мира, ніж політичні комбінації, які поглибили би ворожнечу двох таборів. Його великі майстерні і не без деякої жертви з боку Франції проведені зусилля довести до франко-італійського порозуміння вказують ясно на те, що для нього важніше замирення з Італією та вспокоєння напружених відносин Середущої Европи, ніж поглиблення французько-совітської приязни. А зрештою нині вже кожному ясно, що і ситуація, яка витворилася в Европі після остаточного вирішення болючої й небезпечної проблеми ставить перед закордонною політикою Франції нові завдання: використати теперішні можливости для *французько-німецького* зближення, яке краще може гарантувати безпеку Франції, ніж військовий союз з большевиками. Дехто вказує ще й на те, що — ніхто інший, як саме Ляваль був тим французьким державним мужем, який свого часу приймав в Парижі Брінінга та разом з Бріяном ревізитував його в Берліні, а цей факт мусить в цій справі відігравати теж деяку ролю.

Щож торкається чисто технічно-військових трудношів французько-совітської військової конвенції, то дуже цікаву аналізу їх приносять празькі „Народні Лісти" з 20. січня.

Добре поінформовані французькі військові кола, які на місці студіювали цілу цю проблему, висловилися дуже скептично про реальне значіння совітської армії. Правда, ніяка европейська держава не має таких людських резерв як СССР. — Сов. Союз має 11 мілінів вишколених резерв — але не треба при цьому забувати, що військова сила СССР розділена на три неоднаково вартісні частини: лінійне військо, територіяльні армії і „осоавіяхім“, що не є нічим іншим, як лише великою федерацією ріжних військово-спортових товариств. Вишкіл усіх цих груп неодяковий. З 11 мілінів цілого континґенту дійсно військово вишколених є лише 5 і пів міліона. Напіввишколених резерв є 2 і пів міл. а цілих 3 міл. є недостаточно вишколених. Також і визбрій червоної армії, з виімком летунства та танкових відділів, недостаточний. Правда, летунство й танкові відділи це гордість Совітів, — вони мають тисячу танків, декілька соток броневих автомобілів, 2.500 літаків, але на думку французьких військових фахівців червона армія не є здатна ані сама вести наступ, ані відперти якийнебудь сильніший наступ. Вона не може й думати про довшу війну, бо не має для цього орґанізованого запілля. Лучба в СССР є в жалюгідному стані. Те саме треба сказати про інтендантуру. Червона армія вже після кількох тижнів війни не малаб ніяких можливостей поповняти свої запотребування в муніції та харчах. Ба навіть ці гордощі червоної армії“ — летунство не виявилоб в часі війни своєї, відповідної до своєї скількости, сили. Йому вже дуже скоро не вистарчилоб резервових складових частин, а також воно дуже скоро відчулоб недостачу вишколеного технічного персоналу.

Всі отсі дані примушують французьких військових фахівців прийти до висновку, що військова конвенція з СССР не далаб Франції великих вигід. Щоб СССР став для Франції вартісним мілітарним союзником, мусіла би Франція витратити величезні суми на реорґанізацію лучбових засобів і воєнного промислу в СССР та на заосмотрення червоної армії оружжям і муніцією. Все це вимагає не лише багато гроша, але й багато часу. Очевидно, найбільші гроші не дадуть ще совітській армії того боєвого духа, якого не можуть мати невільники.

Таким робом загальна політична ситуація в Европі і опінія французьких військових фахівців зробили питання французько-совітської військової конвенції неактуальним й то тим більше, що останні події в СССР вказують ще й на те, що внутрішньої ситуації в Совітах не можна вважати певною й безпечною. „Вбивство Кірова — кінчать „Лідове Лісти“ — кидає дивне світло на „трівкість“ большевицького режіму“.

Додаймо до того: зріст небезпеки большевицьких заворушень у Франції наслідком нахабности „єдиного робітничого фронту“, скріпленого головно пропаґандою соціял-комуністичних втікачів з Німеччини. та — послідовність анґлійської дипльоматії, яка не може допустити до скріплення Сов. Союзу, — і разом будемо мати загальний список найважніших причин, які внеможливлюють реалізацію мрії московських большевиків!

М—н.

Церковні відносини в Америці.

ГРЕКО-КАТ. ЦЕРКВА.

Українську еміґрацію до Америки започаткували українці з царської Росії, що вже около 1860 р. йшли туди через Аляску й осідали в Каліфорнії. Десь в останній четвертині 19. століття почали йти туди українці із Закарпаття. Від них дізналися про американський рай наші лемки й рушили собі, а около 1890 р. почалася сильна еміґрація вже з усієї Галичини й Буковини. Не було в тому часі тієї національної свідомости, що тепер. Зрештою йшли головно найбідніші, а тимто й затуркані, темні. Залежно, з якого краю хто приходив, подавали себе нові приходці за галичан, русинів, руснаків, буковинців, словаків, малярів, австріяків і за „русских“.

Але куди там вони у своїй несвідомости не причисляли себе, — всі вони тужили за тим духовим осередком, який — як майже одинокий — знали в тому часі, себто за „своєю“ церквою.

По приході до Америки держалися зразу українські еміґранти тієї церкви, до якої приналежали в старому краю: закарпатці й галичани греко-католицької, буковинці та придніпрянці православної. З приходом перших українських еміґрантів не було ще гр.-кат. духовників. У 1884 р. прибув до Злучених Держав перший гр.-кат. священик, о. Іван Волянський, людина наскрізь ідейна, дуже роботяща. Він не тільки дав почин до орґанізації українських церковних громад, але й оснував у 1886 р. часопис „Америку“ (не мішати з теперішнім часописом „Америка“) й допомогово-асекураційне товариство під назвою „Брацтво“. Оснував теж „Союз Брацтв“ і „Народну Торговлю“. За його почином станула в 1886 р. в Шенандоа, Па, перша гр.-кат. церква, одна з найгарніших у Злучених Державах. Сьогодні має вже свою церкву кожна українська кольонія у Злуч. Державах. Згадавий о. Іван Волянський започаткував правильну гр.-кат. церкву в Америці, що в 1934 р. святкувала врочисто своє пятьдесятьліття. Незабаром прийшли й інші гр.-кат. священики з Галичини, а ще більше прийшло їх із Закарпаття. Вони були підчинені владі римо-католицьких епископів. Повну юрисдикцію над дієцезією українських гр.-кат. у Злуч. Державах дістав перший епископ по сімох літах (1913 р.). Залежність гр.-кат. українців від римо-кат. епископів доводила до численних спорів між громадянами і тими епископами. На підставі статуту римо-кат. церкви у Злуч. Державах, принятого в 1772 р. на синоді в Белтимор (Baltimore, Md), церкви могли бути записані на епископів. а цього деякі громади не бажали собі. Невпорядковані відносини в орґанізації гр.-кат. церкви у Злуч. Державах доводили до спорів поміж священиками і громадою, а деколи — то й між самими священиками.

Недостачу рідної сильної руки у греко-кат. церкві в Америці в перших початках творення української еміґрації стали використовувати місії інших віроісповідань, а то й деякі одиниці. Російська православна місія з Аляски заходилася коло створення православної церкви з гр.-кат. вірних. До неї приставали буковинці з роду православні та багато галицьких москвофілів. Презбітеріянська і баптиська місія творили свої церкви в деяких українських кольоніях, а в Норт Дакоті між українцями з Росії ширилася „штунда“. Аґітацію за покиненням батьківської гр.-кат. віри улекшувало те, що всі ці місії власними засобами будували церкви в „навернених“ громадах та оплачували для них духовників. Православна місія також веліла записувати церкви на епископа, як це було в католицькій церкві, але, використовуючи малу свідомість неофітів, розголошувала, що вони повертаються „до віри батьків“.

Противенства між гр.-кат. священиками з Галичини й Закарпаття не припинювались навіть тоді, коли за вставленням львівського митрополита, Андрія Шептицького, римська столиця назначила в червні 1907 р. першим епископом гр.-кат. церкви Сотера Ортинського ЧСВВ. (приїхав у серпні 1907). Новий епископ не мав окремої дієцезії аж до 1913 року. Він був приділений тільки в характері помічника тих римо-кат. епископів, що в їх дієцезіях жили українці. Щойно в 1913 р. прийшло оснування української гр.-кат. дієцезії й іменування еп. Ортинського її ординарієм.

Заслуги того першого епископа для гр.-кат. українців у Зл. Державах дуже великі. Він причинився до тіснішого оціплення гр.-кат. церкви в Америці й розсипаних українців. Він визначався горячою любовою до рідного краю, був знаменитим бесідником і поривав своїм словом. Як рішучого націоналіста поборювали його завзято угро-руські священики, що у великій частині були тоді мадяронами й русофілами. Він не менше тужив за рідною землею, як кожний еміґрант. Тому переслав чимало власних грошей на заспокоєння національних потреб, а головно на Рідну Школу. Коли перед світовою війною обїзджав Америку д-р Семен Демидчук від Рідної Шоли (як від секції „Краєвого Шкільного Союзу“), то епископ Ортинський відкрив у Філядельфії віче, скликане у справі допомоги Рідній Школі, і для прикладу зложив перший 200 долярів. Щоб допомогти українцям станути твердою ногою на новому ґрунті, він спровадив до Америки чин СС. Василіянок (1911 р.), закупив 600 акрів фарми на Сиротинець (1913), українську школу у Філядельфії та „Місійну школу св. Павла“. Щоби СС. Василіянкам дати змогу удержатись, він закупив часопис „Америку“ та її друкарню (1914) і віддав той часопис, як одно з джерел удержання, жіночому монастиреві. В тому ж році (1914) оснував теж допомогове товариство „Провидіння“, якого органом стала „Америка“. Помер 24. березня 1916 р., полишаючи по собі великий і щирий жаль аж до теперішности.

По смерти епископа Ортинського Апостольська Столиця назначила о. Петра Понятишина*) адміністратором гр.-кат. церкви у Злучених Державах. Тоді-то розділено спільну гр.-кат. дієцезію на дві: для закарпатських і галицьких українців.

В червні 1924 римська столиця назначила епископом гр.-кат. українців з Галичини о. д-ра Константина Богачевського, який прибув до Америки в серпні тогож року.

Єпископ д-р К. Богачевський, титулярний епископ Аміси й галицьких українців у північній Америці з осідком у Філядельфії Па, це наш земляк зі Зборівщини (з Манаєва, родж. 1884). Середню освіту скінчив у Львові і Стрию, університетські науки у Львові й Інсбруці. Був сотрудником у Семигенові, відтак префектом львівської Духовної Семинарії, в часі світової війни завідував парохією св. Спаса (Преображення) у Львові, згодом став віцеректором львівської Духовної Семинарії, а 1918 крилошанином у Перемишлі. В 1923 р. був іменований ґенеральним вікарієм у Перемишлі, в 1924 р. висвячений у Римі на епископа. Дня 14. серпня 1924 р. приїхав як новий епископ до Зл. Держав, де його зараз у Ню-Йорку, а слідуючого дня у Філядельфії достойно привитали американські українці. Від 1. вересня він перейняв під свою управу дієцезію на підставі папської булі з 8. травня 1924.

Сьогодні має гр.-кат. церква у Злуч. Державах 121 церков у 115 місцевостях і 84 священиків. Найбільше гр.-кат. парохій у стейті Пенсиль-

---

*) По скінченні теольоґічних студій у львівському університеті та вищих теольоґічних і соціольоґічних студій в Інсбруці й Фрібурзі прибув о. Понятишин 1903 р. до Америки на душпастиря місцевости Рейні Па. Вже за епископа Ортинського він був редактором „Душпастиря“, органу української католицької дієцезії, а 1918 р. став консультором епископа, був одним з авторів статуту допомогової організації „Провидіння“, займався публіцистичною працею в обороні католицької церкви і брав визначну участь у національному житті, головно в парохії Нюарку, Н. Дж. Здавна визначався жертвенністю на народні цілі. За визначні дари іменувала його Рідна Школа 1928 р. своїм членом-добродієм. Тепер він парохом гр.-кат. церкви св. Юрія в Ню-Йорку, де в недавніх роках мусів побороти чималі трудноці, яка тут основно закріпив гр.-кат. церкву. — Своїм тактом, увічливістю й обережною поведінкою на всі боки о. Понятишин як адміністратор умів зберегти єдність українського народу під омофором одної гр.-кат. церкви. І в цьому його величезна заслуга.

вехія і Ню-Йорк. Журбою тамошньої церковної єрархії є недостача окремої духовної семинарії, в якій виховувались би українці, роджені в Америці. І під це діло вже покладені початки через зорганізування духовної школи у Стемфорді, ст. Конектикат. Невтомні заходи й залізна воля епископа д-ра Богачевського довели до тіснішого скупчення духовних і світських елементів у гр.-кат. дієцезії.

ЧИН СС. ВАСИЛІЯНОК В АМЕРИЦІ.

Як уже було сказано на іншому місці, чин СС. Василіянок спровадив до Злучених Держав епископ Сотер Ортинський, між іншим для допомоги в духовній праці серед української еміграції. Дня 28. жовтня 1911 р. приїхала мати Олена Лянгевич з двома черницями. Вони примістилися під ч. 832 Норт при семій вулиці у Філядельфії Па. Тут був повних 20 літ перший материний дім СС. Василіянок з новіціятом, тут приміщено сироти, початкову школу, тут відкрили робітню церковних риз (т. зв. „ризницю"), а кілька років потім відкрили й друкарню. Чин СС. Василіянок у Зл. Державах мав 1932 р. 95 членів. Черниці вчать теж в українських школах у 10 парохіях. Крім цього видають „Місіонаря", друкують і поширюють літературу католицького змісту й ведуть у Філядельфії правильну, 8-ступневу недільну школу, а від 1914 до 1927 вели й вечірню школу. В тих школах виховують у національно-релігійному дусі.

В 1926 р. перенесли СС. Василіянки матірний дім у повіт Montgomery Па. до Fax Chase при Chettenham Road недалеко Філядельфії, де в прегарному положенні серед розкішної зелені домінує їх ясний новий головний монастир, що його почали будувати у 1930 р. і докінчили коштом 250.000 дол.; дім посвячений і відданий до вжитку 1931. Головний будинок збудований з граніту північної Керолейни (Carolina), має на горі хрест; той хрест, освітлений вечором, видно нічю на кілька миль. Дім має сутерини і три поверхи, 175 стіп і 10 цалів довгий, та 51 стіп і 8 цалів широкий, обчислений на 100 осіб.

Видатки на велику гуманітарну діяльність покривають СС. Василіянки своєю запопадливою працею, приходами з підприємств („ризниця") і з дарів добрих людей, у великій мірі навіть чужинців, що оцінюють якслід ту роботу.

У 1932 р. були окремі доми СС. Василіянок у Філядельфії, Пітсбургу Па, Ню-Йорку, Клівленді С., в Шикагу Ілл., Скрентоні Па, Гемтремку Міш. Чин стоїть під юрисдикцією епископа К. Богачевського й канцлера о. Олександра Пика.

Лев Ясінчук.

Кінчиться речинець державної реєстрації українських інвалідів!

Виконний розпорядок Мін. Суп. Опіки з дня 13. лютого 1934 р. у справі держ. реєстрації українських інвалідів, ранених у часі від 1. листопада 1918 до 1. червня 1919 р., означив час реєстрації інвалідів на один рік. Цей речинець кінчиться вже 7. березня 1935 р. Після того дня Інвалідські Реферати при старостах не будуть приймати зголошень.

Інваліди УГА, що внесли зголошення в справі реєстрації, повинні повідомити управу УКТОДІ про дотеперішні успіхи реєстрації.

Українське Т-во Допомоги Інвалідам Львів, вул. Потоцького 48.

Охорона природи на українських землях.

IV.

Почин Митрополита. — Праця Наук. Т-ва ім. Шевченка. — Приватна ініціятива і державна.

(Докінчення.)

На спеціяльну увагу заслуговує устє Росокана до Мшани; а кількасот метрів далі маємо дуже цікаву геольогічну відкривку на протилежнім березі ріки. З оселі Мшана є змога дістатись лісовою залізницею до Осмолоди, а кому треба, то й до Брошнева. Виходячи з Осмолоди треба на відвідини заповідника посвятити цілий день.

А тепер перейду до постулятів, ставлених д-ром Коцином, в першу чергу до тих, від яких залежалоб утворення українського національного парку охорони природи. Д-р Коцин ставить побажання, щоби заповідник поширити на дальших 50 га, пересуваючи відосередно в відповідний спосіб його межі. Мені видається, що краще було би поширити заповідник у південно-західнім напрямі, долучуючи до нього цілий верх Молодої (1724 м.) з характеристичною для Горган фльорою, в першій мірі з великими просторами жерепу та лелечу. Тим способом можна би заповідник побільшити до яких 1000 га без поважніших матеріяльних страт для власника, що при утворенні заповідника в теперішнім вигляді рішився на куди більші жертви.

Гадаю, що подібний проект, предложений авторитетною установою, міг би рахувати на прихильність о. Митрополита, який уже дав стільки доказів зрозуміння проблеми охорони природи. Не перечу, що висуваючи цей проект поширення заповідника йду полекуди за туристичними мотивами, уважаючи побажаним влучити до майбутнього національного парку дуже принадного, хоч під цю пору тяжко доступного верха Молодої. Управа Митрополичих Дібр ладить саме плай, що уможливить лекший підхід до цього верха. Так поширений заповідник дорівнював би своїм простором, красою, ріжноманітністю рістні та краєвиду, а певно теж і науковими вальорами національним паркам, сотвореним польською державою в Гатрах, Пенінах і під Чорногорою. Постулят сталої й абсолютної охорони фльори в межах заповідника не повинен наткнутись на труднощі, бо така охорона вже справді істнує, а спеціяльно кедрина не має там жадного ворога, хіба ведмедя, що залюбки зїдає її горішки, спиняючи тим її самосів. Трудніша була би охорона фавни, бо Управа Дібр звязана на довгі роки ловецькими умовами, які мусить дотримати. Справа виготовлення статуту заповідника живо цікавить Управу столових дібр Митрополії, як також Наукове Товариство ім. Шевченка, що згідно з волею Фундатора має його перейняти у свою опіку. Можна сподіватись, що справа ця буде вже небавом оконечно полагоджена виміною ерекційних грамот.

Нема теж сумніву, що о. Митрополит, як також інші владики підтримають живо всяку ініціятиву для збереження дрібніших памятни-

ГРИГОР СМОЛЬСЬКИЙ. 3)

Перші враження з Парижа.

З тою Ґеновефою ще не кінець!

Оглядаючи Пантеон з усіх боків, бачу церкву св. Ґеновефи. Чую спів і молебень; люди спішать до середини; пішов і я.

Народу повно. Читаю написи: „Св. Ґеновефа опікунка Парижа і Франції!" Мене це дивує і нагадує грецьку мітольогію, Палляс Атене. Але чую, що крім мене одного і може ще кількох таких, як я, всі прийшли сюди помолитися.

Тут церква відділена від держави і неділі в нашому розумінні нема. Крамниці повідчинювані, а на деяких бульварах влаштовують у неділю спеціяльні торги на городину. Свобода праці, обмежень нема, які примусу нема. Крамниці відчинені цілу ніч, коби лише покупці були і відпочивати не треба.

Виходжу з церкви приголомшений усім і св. Ґеновефа не дає мені спокою. Запитую себе: „Чи була у нас така свята Ґеновефа, до якої можна би помолитися і малювати історію, чи навпаки; може є, але нема кому в нас до неї молитися!"?

Замість додому на Монпарнас, іду бульваром аж над Сену. На другому боці ріки дзвонять дзвони на вежах Нотр Дам. Їх глушить раз-у-раз скрипіт трамваів, гуркіт вантажних авт і автобусів, шум і свист таксі. Я оперся об камінне поруччя високого берега Сени і дивлюсь у воду. У її хвилях відбиваються тисячі ріжноколірових світел великих крамниць „Самарітену". Серединою пахкає пароплав і згинає комин під мостом Карузель.

Іду вздовж берегом далеко аж на площу „Згоди" (Конкорд), де то в часі французької революції пролито багато крови. Около 2.800 голов упало під ґільотиною за два роки. По тій різні площу назвали: Площа Згоди.

Тут такий рух авт, що годі дістатися на „Елізейські поля". Дорога широчезна, обсіяна вздовж рядами світел, подобає на молочний шлях на небі. Але світла мерехтять, хапають за очі, а авта так женуть рядами одно за одним у протилежні сторони, що це все робить на мене враження гарячки. Це якісь переговори, тривога або гарячкові приготування до великої маніфестації чи події.

А тих авт така маса, неначе на показ говор, чисті, лискучі. Мене все те бавить, радує, я вдоволений, але завертаю домів, бо я вже змучений. По дорозі ось які образки бачу:

Книгарня і продаж паперу. Перед нею на тротуарі розкладені полиці зі зшитками, листами, ручками і всякою всячиною. Люди приходять, беруть у руки, оглядають і відходять. Став я і шукаю за продавцем не так з потреби, як з цікавости. Хто собі щось вибрав, іде до каси і платить!

Це на здогад злодійства. У нас певне, вмент розікрали би. Таких прикладів багато і на кожному кроці.

Чи не добре булоб у нас зачати боротьбу зі злодійством, як з алькоголем і нікотиною?...

Інший образок з тутешніх обичаїв:

Двоє молодих, він і вона, стоять обнявшись під лямпою на тротуарі і цілуються. Попри них переходить без упину маса народу і ніхто крім мене не звертає на це уваги. Я ніби оглядаю газети в кіоску і жду, як воно скінчиться. Вони балакають і повторяють поцілунок не раз, але тричі. Та видно цього їм мало і вони додають тричі по три. Так залишив я їх і не бачив розстання.

Іду повний вражінь і почуваюся зле. Ті всі камениці, ті люди для мене чужі. Неначе учень замість до кляси, влетів до салі конференційної і ходжу собі по ній.

Не знаю, чи це надмір вражінь, чи підвищене тепло тутешнього життя — певне буде 37.5° — у нас нижче нормального 36.8 — чи надмір культури, чи незрозуміння мови чи врешті брак когось, з ким міг би щиро поділитися враженнями так ділають на мене, що в цій хвилині утік би звідсіля у наші рідні сторони.

Думки, враження дудонять, кружляють, женуть і минаються, як авта на площі „Етоаль".

Моя ціль подорожі малярство, а я досі про нього не згадав.

Кажуть, що в Парижі є приблизно 40 тисяч малярів. Навіть на чотиримільйонове місто, це число за велике. Гадаю, що великої похибки не зроблю, коли з чвірки зроблю одинку, то і тоді вийде дуже поважна цифра: десять тисяч малярів. Можна би ціле місто повітове з них утворити.

Як вони живуть тут і з чого?, як працюють?

На ці питання можна відповісти щойно тоді коли живемо довше тут і входимо з ними в контакт, оглядаючи їх виставви чи стрічаючися особисто в їх робітнях.

Дільниця Монпарнас це їх царство; тут більшість з них живе, тут є школи: академії приватні, на бульварі Монпарнас кавварні, де вони сходяться.

Це живий малярський світ, за яким треба мені стежити, а я тимчасом біжу до Лювру побачити те, що досі зроблено і записано в історії малярства.

Лювр уже як будівля сама для себе, величавий; це кольос таких розмірів, що ходжу по ньому, наче по лябіринті, але без клубка з нитками.

Перше враження незадовільне. Салі темні, образи лихо розміщені, стіни образами переладовані, так, що багато краще враження маю у музею „Уфічі" у Фльоренції, де у хронольогічному порядку видно розвій малярства від італійських примітивістів через Ренесанс, з Рафаелем, Мікель Анджелом і Леонардо да Вінчі на чолі, аж до останнього століття. Правда Лювр багатший, і він одинокий, що має найкращі твори Леонарда, але тут дивує нас те, що образи того самого маляря находимо в ріжних кімнатах. Оглядаючи образи, зір так ховається по чорних полотнах, що не знаю, чи попав я на лиху погоду, чи будівля невідповідна, досить, що серед того накопичення і перевантаження стін образами, славна Мадонна Леонарда да Вінчі, звана „Монна Ліза" гине цілком. Деякі образи знову так високо повішені, що трачу охоту напружувати сили оглядати їх, або знову так блистять, що не находжу відповідного місця, з якого можна би охопити цілість.

(Докінчення буде.)

ків природи, чого доказом є прихильне становище Митроп. Ординаріяту до справи охорони Чортової і Касової Гори, з почину Наукового Товариства ім. Шевченка. Отже можна сподіватися, що й ці дві пекучі справи небавком будуть корисно полагоджені в рамах компетенції духовної влади.

Статті д-ра Контного попередила Редакція „Газ. Поранної“ заввагою, в якій між іншим сказано, що проблема охорони природи з української суспільности ніде досі не порушувалась, через що й повстають легенди в роді ревеляції „І. К. Ц.“, що кедриновий заповідник, то ексериторіяльна смуга, що допомагає вправам боївок. Заввага ця невірна. Питання охорони природи порушувала в нас нераз принагідно періодична преса („Діло“, „Новий Час“); систематично цікавиться цею справою Матем.-Прир. Секція Наук. Т-ва ім. Шевченка та її комісії. Спершу фізіографічна, а згодом спеціяльна комісія для наукового розсліду заповідників. Н. Т. Ш. опублікували теж кілька праць своїх членів, посвячених спеціяльно охороні природи, як ось д-ра В. Бригідера про Рогульку Водяну та Липову Алею в Станиславові, голови Н. Т. Ш. д-ра В. Левицького про „Чорний Камінь“. На згаданих комісіях прочитано теж чергу неоголошених рефератів проф. Заньки, д-ра Мрицівної, д-ра Полянського, проф. Фотинюка та інших про обекти, що заслуговують на охорону; деякі з них доповняють в дечім лісту, подану в статтях д-ра Контного.

Ясно, що висліду праці Н. Т. Ш., веденої переважно з особистої ініціятиви та засобами його членів, годі рівнати з широко закроєною акцією Державної Ради Охорони Природи, що побіч матеріяльної підтримки та всяких полекш для своїх членів, користуються екзекутивою та авторитетом держави. Слід замітити, що до Держ. Ради Охорони Природи не покликано ніодного українця, так само в делеґатурах Ради, як можна догадуватись зі звідомлень Ради, нема нікого з українців. Українські прихильники охорони природи змушені вести свою працю здебільша нескоординовано, з аматорства, то й не диво, що висліди їх праці не все відомі навіть „спецам“ з Держ. Ради.

Справу охорони природи слід спопуляризувати в якнайширших колах нашої суспільности, підсилюючи під цим оглядом вроджені позитивні нахили, які завважуємо в нашім народі і чільну ролю повинно відограти в цій акції духовенство за прикладом о. Митрополита, тим більше, що охорона природи має в християнській церкві довговікову традицію; поручають її Св. Отці у правилах, основаних ними законів, а строго придержуються цих правил між иншим і наші ОО. Василіяни. Також само повинні цією справою поцікавитись філії, читальні та кружки „Просвіти“ і „Сільського Господаря“ та музейні, краєзнавчі та туристичні установи. Висліди дослідів треба подавати до відома комісії для наукового досліду заповідників при Наук. Т-ві ім. Шевченка, Львів, Чарнецького 26. впрост, або через свої центральні установи, а цікавіші завваги та описи поодиноких обектів поміщувати в періодичній пресі.

Інж. Ю. Мудрак.

Плєнарне засідання
Ради Львівської Хліборобської Палати.

Дня 31. січня ц. р. відбулося третє з черги пленарне засідання Ради Львівської Хліборобської Палати. Засідання присвячене було звідомленню за 9-місячний час праці, звідомленню голов 19-ти комісій та прелімінареві буджету на 1935-36. р.

Коли в дискусії в імени Українського Клюбу почав промовляти інж. *Юліян Павликовський* по українськи, як це було на двох попередніх засіданнях, зажадав предсідник Ради д-р Папара, щоб бесідник говорив по польськи, бо згідно з арт. 5. розпорядку про Хліб. Палати з 22. III. 1928. р. урядовою мовою Палати є мова польська. Представник Українського Клюбу, по трикратнім візванні говорити по польськи, запротестував проти цього якнайрішучіше, бож мови промов радників не можна в ніякім разі уважати за мову „урядову“, якою є мова бюра Палати. Крім цього заповів у цій справі інтервенцію у міністерствах, щоб це вкорочення прав нашої мови в самоврядній установі не мало місця. Переходячи до річевої критики праці Палати, висунув такі три засадничі постуляти Українського Клюбу: 1) тому, що Палата була створена комісарично, що відбилося так, що в Раді є українське хліборобство представлене у несправедливім відношенні до дійсної його продукційної сили й орґанізованости і так, що персонал Палати перебрано просто від інших хліборобських, неукраїнських установ, Український Клюб прямуватиме до усунення цих двох аномалій; 2) Український Клюб домагається налагнення відношення праці хліборобського і територіяльного самоврядування, а до того вимагає, щоб згідно з арт. 13. розпорядку про Хліб. Палати вся праця цієї установи спиралась на добровільних хліборобських організаціях, що вже істнують і працюють; 3) Український Клюб уважає, що Хліб. Палата мусить бути не тільки виконним орґаном доручених їй праць, але й мусить, з огляду на окреме положення її в цьому тереці та його аграрні відносини, стати чинником, який видвигав би самостійно аграрні й економічні питання нашого хліборобського населення, стараючися в його користь звернути аграрну й економічну політику держави.

Дальше промовляли від Українського Клюбу: дир. інж. *М. Творидло* про рекласифікацію неквваліфікованих урядовців Палати та про монопольне визначення беконових контрактів для Малопольського Товариства Рільничого — з поминенням „Сільського Господаря“; посол *О. Луцький* про засадничі справи, піднесені інж. Ю. Павликовським, при чому широко обговорив та умотивував відношення наших установ до Палати і навпаки. При цьому ствердив, що ми не годимося з узасадненням президента Палати про те, що промовляти не вільно по українськи та заповів інтервенції в цій справі у влади. Рівночасно розправився з висланим на трибуну „русским“ Мозолем, який відчитав готову промову по польськи, заявляючи, що „русини“ живлово пруться до згоди. (Тільки їх ніхто не слухає! — Прим. Ред.). Після того промовляв ще з наших бесідників б. сен. *Кузьмин*, що домагався скликання надзвичайного засідання Ради Палати для докладного обговорення всіх болячок нашого хліборобства та вислухання звідомлення, що в цих справах Палата зробила. Дир. інж. *Палій* порушив справу обтяжування кооп. молочарень незаконними оплатами та поставив у цьому напрямку свої внески.

Наші внески були, як з цього видно, суто ділові і торкались виключно справ і потреб нашого хліборобства. Їх чи то до дальшого розгляду, чи безпосередньо Рада приняла. Тому дивні були виступи деяких польських радників, які ці наші ділові і зрештою приняті домагання старалися у своїх промовах кваліфікувати, як політичну демонстрацію, в чому саме проявилося хто є політично наставлений навіть у суто господарських справах.

На тлі наших домагань у справах, які безпосередньо болять українських селян та на тлі великої дискусії, в якій піднощено чисто ділові і суто господарські справи та при обороні найбільш оправданих прав української мови в установі, що вдержується податковим грошем нашого селянства, виступив представник „русских“ з чолобитною заявою, що „зі всього вдоволений“ і „не погоджується з інж. Павликовським, як представником Українського Клюбу, у його становищі і його домаганнях“. Прикрі обовязки мають такі „представники русских селян“ і прикра їх служба!

Підкреслити треба, що на цьому засіданні оформовано окрему комісію аграрної політики, до якої увійшли від українців інж. Ю. Павликовський, пос. О. Луцький та інж. М. Творидло. На цьому форумі будуть піднощені справи, які для нас і нашого хліборобства болючі й важні, а за які мусить постояти наше представництво у Палаті.

Вісти з Рідної Школи.

ВИЯВІМ ДИСЦИПЛІНУ!

Пригадуємо всім, що піднялися цього року зорґанізування дару на коляду Рідній Школі і не переслали до цієї пори зібраних грошей, щоб переслали їх конечно **найдальше до 15. лютого 1935**, бо ми мусимо зладити для влади основний рахунок. Всякі неточности в рахунках чи речинці могли би спричинити для товариства й організаторів та виконавців збірки небажані наслідки.

Повідомляємо при цьому, що поза конечним видатком, зробленим у ввязку зі збіркою, ніхто не управнений задержувати найменшої суми на ніякі ані особисті, ані місцеві потреби, особливо, коли це не є виключно рідношкільні потреби.

Слід замітити, що згідно із всенародним рішенням з 3. червня 1920 р. вся збірка з коляди має йти **виключно на потреби Головної Управи Р. Ш.**

ПОМІЧ ЕКОНОМІЧНИХ УСТАНОВ.

Наближається час, коли кооперативні й економічні установи відбувають свої загальні збори. По розгляді білянсу звичайно члени призначують якусь частину з чистого доходу на добродійні, культурно-освітні цілі.

Грошеві датки, що приходять для Рідної Школи від окремих громадян, не вистачають на покриття її великанських видатків. Постійна недостача при щомісячних видатках може захитати основами Рідної Школи. З огляду на завдання й діяльність того Товариства — не можна до цього допустити. Тому просимо всі економічно-фінансові й торговельні установи, щоб при укладанні білянсу призначували поважну пайку на допомогу Рідній Школі. Звертаємося з цим покликом до всіх членів дотичних установ. Очевидно, признану допомогу слід би вислати до каси Головної Управи Рідної Школи.

ГОЛОВНА УПРАВА РІДНОЇ ШКОЛИ.

Перед обєднанням Сарщини з Німеччиною.

ПАРИЖ, 7. 2. ПАТ. Французько-німецькі переговори у справі Сарщини закінчились учора рано. Покищо не дійшло до порозуміння у справі залізничої конвенції. Тому два члени французької делегації виїхали до Риму, щоби скласти звіт провідникові комітету трьох бар. Альойзові. Зате на нараді рішили, що до господарського і монетарного обеднання Сарщини з Німеччиною дійде вже 18. лютого ц. р.

—o—

Злучені Держави касують свої консуляти в СССР.

ВАШИНГТОН, ПАТ. Державний департамент для закордонних справ оголосив, що багато американських консулятів у СССР скасують тому, що переговори у справі заплати довгів розбились. Крім того істнування консулятів зайве ще й тому, що нема торговельних оборотів з СССР.

Болеслав Лімановський
та українці.

Два місяці тому польське робітництво дуже врочисто святкувало вступлення в сотній рік життя нестора польського соціялізму, ученого та публіциста, активного учасника боротьби з царатом, сенатора Болеслава Лімановського. На рік приспішило це свято, не чекаючи аж ювилят полишить за собою повних сто літ життя, неначе побоюючися, що до листопада чергового року він уже може не доживе. І справді.

Постать Б. Лімановського дуже замітна. Це наче столітній розділ історії польського народу. Його початок, це сумний рефрен пісні учасників повстання 1830 р., потім це відгуки з 1848 р., 1863 р., 1905 р., попереткані мартирольогією Сибіру та царських казамат, врешті останній період життя — це відбудова польської держави.

Деякі моменти з життя Б. Лімановського цікаві і для нас, українців.

Лімановський дитина окраїн давної польської держави. Виховав його польський двірок недалеко Динабурга, один з тих двірків, якими всіяні північні й східні межі Польщі, від Двини аж ген по Дністер. Із таких „дворків" вийшли, як відомо, найактивніші польські діячі. Також і Лімановський виховувався змалку в атмосфері ненависти до царату і віри, що ось-ось спалахне нове повстання.

За свій молодечий запал скоро заплатив вязницею і засланням. За демонстраційний спів польської національно-релігійної пісні в одному з костелів у Вильні Лімановського разом з иншими польськими студентами арештували й вивезли на далеку північ до Медені, недалеко Архангельська. Було це в 1861 р. Губернатором Архангельська був тоді українець, Арандаренко, який тішився симпатіями серед політичних засланців за своє ліберальне відношення. Він то дав згоду, щоби Лімановський замешкав постійно в Архангельську, де й життя було цікавіше і де була приміщена більша партія поляків, засланих туди за революційну пропаганду. Тут вперше зійшовся ближче Лімановський з російськими та українськими революціонерами, вперше почав читати соціялістичну літературу і цей побут над Крижаним Океаном порішив, що він сам став соціялістом.

У споминах з того часу, згадуючи своїх товаришів недолі, найбільше уваги присвячує Лімановський українському поетові і етнографові П. Чубинському.

В автобіографічному нарисі: „Яким шляхом дійшов я до соціялізму?" находимо таку характеристику П. Чубинського.

„У найприязніших і найтривкіших взаєминах був я з українцем П. Чубинським, привезеним з Полтави. Був він кандидатом правничих наук петербурського університету. Уявляв собою тип правдивого хахла-українця. З лиця і постави пригадував Дорошенків і Наливайків. Мав усі хиби й прикмети свого „племени", але останні переважали й робили його особу дуже симпатичною. Загорілий націоналіст, автор пісні: Ще не вмерла Україна... — був водночас і соціялістом. Мріяв про створення української самостійної республики. Урядовцям українцям у Архангельську закидував русицизм і старався їх зібрати в одній громаді. Поляків любив і жив з ними. Родом з полтавської губернії, щойно в Архангельську навчився по польськи, читав легко і говорив цілком незле. Тому, що мав вплив на губернатора, старався злагіднити долю наших вязнів і ставав у їхній обороні. Ум отвертий і тверезий, не зважаючи на народньо-соціялістичні симпатії, не давав себе водити манівцями. Запамятав я останні слова його промови на прощальній вечері для Мака, учителя гімназії, якого переношено на таку саму посаду до Витебська. Було це в 1865 р., коли муравйовщина шаліла в нашому краю.

— Ідеш — казав Чубинський — до нещасної країни, в якій становище чесного росіянина дуже важке. Одначе знаємо тебе добре й віримо, що не даш себе звести демократичним декораціям, якими уряд прикриває діло переслідування, гноблення і нищення. Ти не підеш з тими, що переслідують, але з переслідуваними.

Пізніше зібрав він і опрацював обширний етнографічний матеріял на Україні, а — як собі пригадую — Мілковський, оцінюючи цю працю в львівському „Тигодніку Польскім", підкреслив його національну безсторонність. Мабуть Чубинський помер на посаді віцегубернатора. Коли я питав Драгоманова в Женеві про Чубинського, той сказав жартом, що Чубинський був невдоволений, коли йому говорили, що не буде губернатором через свою революційну минувшину. Одначе треба додати, що Драгоманів мав свої упередження і різко про кого говорив, не зважуючи".

Так згадує Б. Лімановський у своїй книжці П. Чубинського. Та на тім не кінець їх знайомства і наслідків цього.

У 1863 р. вибухло в Польщі повстання. Лімановський рішився втікати, щоби взяти активну участь в боротьбі. Порозумівся з капітаном якогось англійського корабля і цей обіцяв забрати його під умовиною, що всяде не в місті, але подальше, в одному селі. Лімановський вибрався означеної днини в дорогу, забираючи з собою одиноку річ, рукопис „Соціольогії", яку написав в Архангельську. По дорозі заблукався, зловили його митні урядники, а коли боронився, що вибрався на лови, не повірили, найшовши при ньому польський скрипт. Коли Лімановського поставили перед судом, то провину бачили не в тім, що він хотів втікати, чи в тім, що найшли в нього польський рукопис, але в тім, що на обгортці найшли текст пісні: „Ще не вмерла Україна..."

Слідство довго тягнулося, допити відбувалися за допитами, але Лімановський не зрадив автора, свого приятеля Чубинського, і боронив себе тим, що це народня пісня, яку він записав мандруючи по Україні.

Суд не повірив, покарав його двома неділями вязниці і засланням в глибину губернії.

Іван Квасниця.

(Докінчення буде.)

Викрили нелеґальну соц.-дем. орґанізацію.

БЕРЛІН, ПАТ. Політична поліція в Нірнбергу після слідства в осени м. р. викрила новоорганізований нелеґальний апарат соц. дем. партії на Німеччину. Організація діставала вказівки з Праги від керманича німецької соц. дем. партії, який там утік. Дальше слідство виявило тісну співпрацю апарату тієї партії з управою комуністичної партії, зліквідовано весною 1934 р. У звязку з цим арештували 150 осіб і сконфіскували багато пропагандивної бібули.

„ДАР ПРОСВІТІ" — ЦЕ ПОСИЛЕННЯ КУЛЬТУРНО-ВИХОВНИХ ЗМАГАНЬ.

Народній Зїзд
львівського повіту.

У вівторок 5. лютого п. р. відбувся у Львові Повітовий Народній Зїзд Українського Національно-Демократичного Обєднання. Хоч напередодні і в сам день Зїзду була дуже погана погода й сильні сніжні засипи, то на Зїзді були заступлені 43 громади. Це безумовно свідчить про високу свідомість і заціпавлення громадськими й політичними справами селян львівського повіту.

Нарадами проводив голова Повітового Народнього Комітету ред. *Гриць Гладкий*. Відкриваючи Зїзд голова згадав про мученичу смерть першого голови Української Держави Михайла Грушевського. Його память зібрені вшанували вислуханням згадки про наше недавне минуле й участь у ньому Покійного стоячи. Потім секретар ПНК посол *Ілько Лисий* здав звіт з дотеперішньої діяльности ПНК. З черги забрала голос сенаторка *Олена Кисілевська*, яку присутні привитали оплесками. У своїй промові звернула увагу на участь у громадянській праці нашого жіноцтва, яке вже віддало й віддає великі прислуги нашій справі. Принагідно згадала про положення наших братів на Поліссі та Лемківщині, куди кількакратно виїзджала з доручення партії. Тим землям загрожує винародовлення і в нашій громадянській праці ми не сміємо цього забувати.

До голосу прийшов головний секретар *В. Целевич*, якого появу на салі привитано теж оплесками. Гол. секретар зреферував теперішне положення українського народу на всіх землях, задержуючись довше над нашим положенням у межах Польщі. Зокрема ярко змалював неволю українців у СССР. Як додатне явище підніс велику нашу моральну силу й велику відпорність. Протиставленням на наше незавидне положення повинна бути одна сильна політична організація — Українське Національно-Демократичне Обєднання і в її рядах повинні гуртуватись усі українці. Лиш тоді, коли виступатимемо одним і зорганізованим фронтом, зможемо поправити своє політичне положення. В останньому часі УНДО заініціювало скликання Всеукраїнського Національного Конґресу. Цей Конґрес стане великою подією в політичному житті українського народу.

З черги ред. *Гриць Гладкий* представив розвій нашої організації у львівському повіті та виказав на прикладах наше тяжке положення у звязку зі самоуправними виборами.

В дискусії над виголошеними рефератами забирали голос: п. Іван Доманський з Толщева, п. Галущка зі Щирця, о. Ганас зі Збоїськ, п. Карпинець з Рісни Руської, д-р Мельник з Підлісок Малих.

Після цього вибрано новий Повітовий Народній Комітет у такому складі: голова — ред. Гриць Гладкий і члени: пос. Ілько Лисий, д-р Левицький Яр. з Винник, д-р Хрептівський зі Щирця, о. Ганас зі Збоїськ, М. Кернога з Підберезець, Іван Мороз зі Сорок Львівських, Щур Василь з Малехова, Жизневський зі Львова. Заступники: Думанський Іван з Толщева, о. Коверко Максим з Бродок, Поленицький з Гряди, Зелінський з Рудна, Любуська з Вербіжа. Крім цього Зїзд вибрав 10 делеґатів на Крайовий Народній Зїзд.

Зїзд закінчено відспіванням національного гимну. Слід піднести високий рівень нарад Зїзду, який був справжнім зїздом представників громад повіту.

Панславізм на сторінках німецької преси.

(ВУНІ) Національ-соціялістичний німецький журнал „Воля й сила" (Вілле унд Махт) опублікував невідомий досі документ, що викликав досить сильний відгомін серед чільної німецької преси. Це меморіял, поданий лідером молодочехів д-ром Крамаржем російському послові в Австрії перед війною 1914 р. Точний зміст цього письма був донині невідомий і тому зрозуміле, що німецька преса підхопила його як ще один доказ, в противлежність версальському параграфові, що не лише Німеччина несе відповідальність за вибух світової війни. Один з найчільніших представників чеського русофільства Крамарж розвивав у цьому письмі ідею обєднання всіх слов'янських народів у досить міцно сцентралізованій державі під правлінням російського імператора, що рівночасно був би царем польським та чеським і зверхником королів сербського, болгарського й чорногорського, подібно, як німецький цісар, пруський король, був сувереном королів баварського, саксонського та віртемберського. Взагалі організація передвоєнної Німеччини, „Бундесакт", служила Крамаржеві за основу його проекту. Проектована держава мала обіймати приблизно території довоєнної Росії та повоєнної Польщі й Чехословаччини (Східна Галичина та карпатські землі мали бути прилучені впрост до Росії). Крім того в склад земель цієї держави мали входити Східна Прусія з Данціґом та Кеніґсберґом, Шлеськ та саксонські Лужиці. Чехословаччина мала би крім того дістати кордон з Югославією через західні землі нинішньої Мадярщини, а решта угорської території творила би невеличкий острів у цій всеславянській державі й мусіла би в короткому часі разом з Румунією і Грецією теж увійти з нею в стан тісного співжиття. Особливо ясно виступає антинімецьке вістря проекту в пляні віддати Франції не тільки Ельзас-Льотаринґію, але й цілий лівий беріг Райну, а

те, що лишалося з Німеччини, мало ще бути розділене на дві держави: північну протестантську і південну з перевагою католицького населення — австро-баварську. Шлезвіг-Гольштайн мав відійти до Данії, а Альзація до Сербії.

Тому що такі далекосяглі замахи агресивного славянства на існуючий в Европі лад не моглиб обійтись без війни, характеризують „Кенігсбергер Альгемайне Цайтунг" та берлінська „8 Ур Абендблят" панславянський рух як тайного винуватця війни, підтверджуючи обвинувачення фактом здійснення значної частини проекту постановами версальського миру.

Розуміється, явною необєктивністю є обвинувачувати лише німців у вибуху війни, але тим не менше висновки згаданих німецьких газет грішать самі по собі натяганнями, бо не можна було не бачити повної нереальности згаданого проекту, а тим самим і його повної невикональности; отже значіння його являється мінімальним. Величезна сила спротиву Німеччини і незраховані в пляні сепаратистичні потягнення балтійських народів і України вже відразу мусіли засулити його на забуття. Та й взагалі представляє він стремління широких верств суспільности у всіх славянських народів так хибно, що годі вважати його за якесь свідоцтво войовничих захоплень славян.

Жертви лявін.

ВІДЕНЬ, ПАТ. Число жертв снігових лявін зросло в Австрії до 10 осіб. Крім того в Менфонталі лявіна засипала дім, у якому було 5 спортовців. Про долю засипаних нема вісток.

Присилайте передплату!

Наради сойму.

ВАРШАВА, 7. 2. ПАТ. По промовах послів кс. Шидельського, Левіна і Єремича (біл.) відповідав ґенеральний референт буджету пос. Медзінський. Обговорюючи політику супроти молоді референт згадав, що діти спричинюють завжди велику журбу батькам, молодь політикам. По промові посла Медзінського закінчено згадану дискусію і почалась подрібна дискусія над прелімінарем буджету президента, сойму і сенату, найвищої контрольної палати, ради міністрів, міністерства військових справ, закордонних справ, комунікації і пошт та телеґрафів.

—o—

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Новий японський амбасадор у Берліні гр. Мушакої передав свої грамоти канц. Гітлерові.

— Реґенційна рада Югославії розвязала парлямент. Вибори відбудуться 5. травня ц. р.

— У Шефільд в Англії дійшло до сутичок між поліцією і юрбою безробітних. Коли міська рада відмовилась приняти делеґацію безробітних у справі обнижки допомог, юрба обкидала камінням поліцію. 9 поліцаїв ранені.

— При доповняючих виборах до палати громад у Ліверпуль мандат консерватистів здобула Лейбур Парті.

— Німецький амбасадор у Парижі Кестер, який цілий тиждень був у Берліні, відїхав до Парижа.

— Підбігунова експедиція адмірала Бирда закінчила свої праці, які тягнулися три роки і вертається кораблем до Нової Зеляндії, а звідтіля до Ню Йорку.

З природи й техніки.

ЩЕ ПРО ВАЖКУ ВОДУ.

Ще 1933 р. відкрили американські дослідники водень, якого атом приблизно вдвоє тяжчий від нормального атому водня. Цей „важкий" водень находиться як домішка в звичайному у відношенні 1:5000. Запропоновано для нього назву **„denterium"** або **„diphogentium"** і хемічний знак „Д". Його фізикальні прикмети дещо інші від нормального водня. Так само ріжниться від звичайної води „важка" вода, сполука „важкого" водня з киснем. І так вона замерзає у температурі 3,8° Ц (не при 0° Ц як звичайна вода), кипить у темп. 101,42° Ц (замісць 100° Ц), найбільшу густоту має при 11,6° Ц (замісць 4° Ц) та є на 11 відсотків важча від звичайної води.

Важким воднем і важкою водою заінтересувалися майже всі природники. Хеміки стараються витворити при помочі тяжкого водня нові хемічні сполуки. Фізикам потрібний важкий водень як знамените „стрільно" до розбивання атомів. Для біольоґів важне те, що важка вода ділає на живу субстанцію мабуть інакше, ніж звичайна вода, а саме деструктивно. Вкінці фармакольоґи сподіються одержати з важкого водня нові, корисні ліки. Одначе донедавна тільки деякі наукові інститути могли позволити собі на продукцію важкої води: наперсток її коштував ще недавно кілька тисяч долярів!

Ми згадали вже, що „важка" вода замерзає у темп. 3,8° Ц тоді, коли звичайна вода замерзає у темп. 0° Ц. Це значить, що, коли у високих горах настає тепліша пора, наперед топиться лід, який має в собі чисту воду, а лід, що має в собі „важку" воду, топиться значно пізніше. Себто вода, яка топиться наперед і відпливає є чистою, нормальною водою, а тяжка вода остає у ціпкім стані дальше. Якщо цей процес повториться кілька разів, то лід ледників збогатиться значно з важку воду. Що так є насправді, виказали досліди проф. **Марка,** директора першого хемічного інституту віденського університету. Його експедиція на Юнгфрауенйох привезла до Відня лід з ледників та стоплену воду. У лябораторії виявилося, що лід з ледників мав вдвоє більше важкої води, ніж звичайний лід. Отже ледяки виявилися природними джерелами важкої води. Одначе ця вістка не вплинула зовсім на подешевіння важкої води. Сталося це щойно тоді, коли великі хемічні фабрики зміркували, що у відпадках, які оставали після переводженої на велику скалю електролізи та які викидувано давніше як безвартісні, повинні находитись великі кількости важкої води. Досліди потвердили ці міркування: 1 грам тяжкої 98-відсоткової води коштує сьогодні тільки кільканацять золотих, 1 грам 10-відсоткової важкої води... 50 сотиків!

Перші досліди над питанням, як ділає „важка" вода на живу субстанцію, виказали, що вона спиняє ріст напр. деяких рослинних насінь. Непоінформована преса поширила відтак вістку, що „важка" вода це найстрашніша отруя. Одначе ці страшні вістки виявилися не правдивими з хвилею, коли професор фізикальної хемії фрайбурського університету Ф. **Гевеші** та його асистент **Гофер** випили нараз аж дві літрі води, в якій було аж 10 шестистінних центиметрів важкої води. У своїм комунікаті не згадують вони про ніякі шкідливі наслідки для свого здоровля після випиття цього „трунку". Зате фізіольоґи та лікарі зацікавилися зараз питанням, як довго задержується важка вода у тілі чоловіка після її випиття. 26 хвиль після випиття появилися сліди важкої води у виділинах (0,1 відсотка випитої кількости). Одначе головна кількість важкої води лишилась у людськім тілі і покинула його щойно продовж 9 до 10 днів. На думку Гевешія і Гофера те саме діється і зі звичайною водою. Після випиття вона лишається у тілі через довший час. Вода, що опускає тіло безпосередньо після випиття, не є ідентична з випитою водою, а походить радше з крови та тканок.

А. Л.

НОВИНКИ

— **Кінчиш школу і що дальше?** На цю дуже актуальну тему для молоді, батьків, опікунів і учителів виголосить реферат інж. Р. Білинський від Української Поради для вибору звання у Львові. Реферат відбудеться у суботу, 9. ц. м., в год. 6. веч. в домівці Кружка Р. Ш. при вул. Мохнацького 12/І.

— **Чергове засідання Комісії нової історії України** при Історичній Секції Н. Т. Ш. відбудеться в понеділок 11. лютого в 6. год. веч. у Бібліотеці Н. Т. Ш.

— **З Українського Лікарського Т-ва у Львові** просять нас зазначити, що до Виділу Т-ва, крім зчислених у „Ділі" (ч. 28), увійшла ще д-р С. Панкевич.

— **Вистава М. Глущенка** у Музею Шевченка зацікавила наше громадянство як ніодна інша до цього часу. Твори нашого париського земляка подобаються і чимало осіб зголосило замовлення на них. Громадянство мабуть не звернуло уваги, що вистава Глущенка триватиме не один місяць, як усі попередні, **а лиш два тижні,** отже ще лишилося 8 днів до її кінця. Тому орґанізатори вистави просять не зволікати з відвідинами.

— **Вистава образів Ст. Філіпкевича.** В кімнатах польського Т-ва прихильників мистецтва у Львові (Промисловий Музей) відбудеться в неділю, 10. лютого ц. р., вполудне відкриття збірної вистави образів Степана Філіпкевича, одного з визначніших польських малярів. Вистава буде відкрита щодень від год. 9—15.

— **Львівська філія Т-ва Прихильників Астрономії** повідомляє, що в суботу, 9. лютого ц. р. в год. 18. вечором в салі Ґеольоґічного Інституту при вул. Длуґоша 8. відбудуться звичайні загальні збори членів, попереджені відчитом проф. д-ра Е. Рибки на тему „Нові звізди" з світлинами. Вступ вільний. Гостям раді.

— **В Укр. Наук. Інституті в Берліні** відбудеться 8. ц. м. виклад доцента В. Леонтовича на тему: До характеристики конституції совітської України.

— **Центральна Бібліотека Українознавства** при Українськім Науковім Інституті в Берліні просить з Новим Роком усі наші видавництва й редакції надсилати безплатно по одному примірникові видань для Бібліотеки. Зокрема ще проситься редакції нових газет і журналів не забувати про надсилання обовязкового примірника, згідно з постановою другого українського наукового зїзду в Празі. Адреса: **Ukrainisches Wissenschaftliches Institut, Berlin, Breitestr. 36, Aufgang 5.**

— **Мамо, і я хочу на баль!** Так викрикують усі українські діти у Львові. Йдучи назустріч розкішним забаганкам дитячих серць Українська Захоронка улаштовує дня 3. березня ц. р. в салі „Народнього Дому" (II. пов.) **велику дитячу костюмову забаву.** Костюми виключно паперові. На забаві ріжні несподіванки для дітей.

— **Великі транспорти помаранч.** Останніми днями себто від 31. І. до 6. II. прийшли до Львова 2.441 скринь помаранч ріжного роду, вагою 124.000 кґ. брутто. В цьому часі прийшло до Перемишля, Самбора, Ярослава та Дрогобича 390 скринь помаранч вагою 15.000 кґ. брутто.

— **Адвокати на ліцитаціях.** Найвищий Суд постановив, що адвокат, який стає до ліцитації, щоби набути нерухомість для свого клієнта, не потребує леґітимуватися нотаріяльною повновластю. Вистане повновласть з приватним підписом.

— **Стипендійний фонд Масарика для українців.** Президент чехословацької республіки Т. Масарик призначив свого часу пів міліона чеських корон на стипендійний фонд для бідних студентів із Закарпаття. Тому, що довкола цього фонду повстали спори, які саме студенти можуть користуватись цими стипендіями, всіх національностей чи тільки української, Кураторія фонду вирішила цього року, що стипендії призначені тільки для студентів місцевої української національности.

— **Україніка.** „Украініше Культурберіхте", видавані щомісячно Українським Науковим Інститутом для інформації німців про українські культурні справи, помістили в останніх числах (12—14) статті д-ра Турина з історії німецько-українських торговельних зносин, проф. А. Рудницького про розвиток української вокальної музики, проф. д-ра Ріхтгофена про стан передісторичних дослідів на західно-українських землях, доц. д-ра Б. Крупницького про німецьку пресу як джерело до історії України та про вислідн архівних дослідів у Дрездені, проф. Д. Антоновича про українське мистецтво, д-ра Г. Шпехта про ідею свободи в українській літературі, проф. д-ра К. Маєра про духову культуру передхристіянських славян, а крім цього низку дрібніших вісток, рецензій та біографічних заміток. — Д-р Г. Маланчук, що перебуває тепер на студіях у Копенгагені, віднайшов у копенгагенських бібліотеках низку цінних і рідких українїків. Д-р Маланчук помістив у „Вістях з Укр. Наук. Інституті" в Берліні, статтю про данського поета Тора Лянґе, а крім того виладив переклади кількох важніших творів Лянґе про Україну на українську мову.

— **Відгомін вибуху бомби в Верині.** У звязку з вибухом бомби, яка вибухла при викопуванні хреста, що його невідомі люди закопали на місці, де арештовано Біласа та Данилишина, арештували — крім двох, як підозрілих у викопанні хреста, ще 12 осіб, підозрілих у співучасті зі згаданими двома арештованими. Всіх відставили до арешту в Стрию.

— **Кооператори для власної кишені.** В окружному суді у Львові відбулася карна розправа

проти Степана й Івана Дмитриків, синів управи кооперативи „Будучність" в Гаях, львівського повіту, обвинувачених у крадежі 5.000 зол. Степан Дмитрик був управителем, Іван касієром. Обох засудили на кару вязниці по пів року.

— **Увільнені від вини та кари.** Апеляційний суд у Львові розглядав справу б. команданта поліційного постерунку в Озірній Теофіля Немчинського, якого золочівський окружний суд засудив на 18 місяців вязниці за службове недбальство наслідком чого втік з вязниці арештант, що був під замітом шпигунства. Апеляційний суд зніс присуд першої інстанції й увільнив обвинуваченого, який відсидів 9 місяців у слідчому арешті. — Увільнив теж від вини та кари львівський суд присяглих Степана Яремка, шлюсаря з Підборець під Львовом, якому закинено фальшування монет.

— **Спекулянти стемплями.** В апеляційному суді у Львові відбулася розправа проти б. урядовців окружного суду в Золочеві, Сігаля, Фінкештайна і Шайнбруха, засуджених за те, що відліплювали стемплі від судових актів і продавали. Трибунал затвердив присуд першої інстанції на основі якого Фінкельштайн дістав півтора року вязниці, Сігаль 10 місяців, а Штайнбріха увільнено.

— **Трагічна пригода** зустріла двох гостей цукорні Дудка при Марійській площі у Львові. Одна із задних кімнат, т. зв. адвокатська находиться під скляним дахом і має теж скляну стелю. Під тягарем снігу завалився дах, наслідком чого трісла скляна стеля і дві великі скляні тафлі впали на адвоката д-ра Стемплера і д-ра Батлера, що сиділи при столі. Першого з них ранило тяжко в голову, другого в плечі і рамя. Справою занялася поліція й будівляна комісія з магістрату, щоб устійнити, хто завинив.

— **Львівська хроніка.** На Клепарові арештовано Йосифу Рабійову, що задля зиску брала на виховання чужі діти і заголоджувала їх на смерть. — При вул. Янівській арештовано Броніславу Коцюску, що вкрала з почекальні дентистки, д-рової Гальперн футро вартости 3.000 зол. і продала за 80 зол.

— **Краєва хроніка.** Андрій Мицак з Підбужа пов. Дрогобич, вертаючи крізь поле до дому, замерз на смерть. — Наслідком необережности дістався біля Ковля під потяг робітник Олекса Стець і згинув на місці. — В Заліщиках зачадилася ціла родина возного Блажейовського, зложена з трьох осіб. — В Горигдядах пов. Товмач скочила до Дністра і втопилася Михайлина Петрус, яка будучи хора на тиф, вибігла в горячці незамітно з дому. — У Перемишлі арештували бандитів С. Ґуссю та М. Пісняка, які напали на Фил. Чугу та забрали в нього більшу готівку. — Хорий на туберкульозу Вас. Пасниківський з Отинії, покінчив із життям перерізавши собі жили на руках. — Тернопільський суд засудив Войт. Сошика, обвинуваченого в шпіонажі, на півосьма року вязниці, інших обвинувачених увільнив. — У Коломиї арештували Дм. Филипчука, який після відсиджения 2-літньої кари, напав на дім одного купця.

— **Трагедія дитини.** В лісі біля Белзця пов. Рава Руська знайшли замерзлу 2-літню дитину. Слідство викрило, що дитину лишила в лісі її мати, 36-літна Марія Манович з Лужавця пов. Любачів, що відсиджувала кару за крадіж у Замості. Коли вийшла з вязниці, в якій перебувала теж її неправесна дитина, вона рішила її позбутися, не маючи з чого жити.

— **Про смерть трьох арештантів** у громадськім арешті в Сточку подають такі подробиці. Дозорець того арешту Качор, пішов вечором до жидівського театру. Тимчасом з невідомої причини, мабуть від недокуреної папіроски в келії почала горіти солома в сіннику. Арештанти спали твердо і не чули диму. Аж коли почали горіти деревляні стіни, кинулися до дверей, гримали, кричали, але надармо. Після представлення люди побачили, що арешт горить. Закликали дозорця Качора, що клався спати, взяли від нього ключі і винесли чотирьох арештантів з вогню. Три з них згоріли на вуголь, один ще жив, але був тяжко попечений.

— **Вбив директора гімназії.** У Здунській Волі біля Лодзі арештовано возного місцевої гімназії Т. Совінського та його брата під замітом убивства директора цієї гімназії Баганського.

— **Пожежа кіна.** В четвер в год. 12.15 вибухла пожежа в варшавському кіні „Гльорія" при вул. Маршалківській 114. Ціле кіно в вогні. Пожежу гасить кілька відділів сторожі.

— **Забута книжка про Україну.** У париських антикварів можна досі часом знайти велику, розкішно видану і багато ілюстровану книжку п. н. „Києвта Москва", в якій Віктор Тісо півно 50 років тому описав свої враження з подорожі по Україні та Росії. Хоча подібних описів видано було у Франції декілька, але книжку Тісо можна вважати не лише першою, але навіть єдиною публікацією свого роду. В ніодним іншім творі чужинця про Україну не можна зустріти такого ясного розділення двох світів, українського й російського, та одночасно такого захоплення Україною і такого негативного відношення до Росії та до всього російського. Місця, де автор описує природу України, її нарід та її пісні, зробили би честь кожному українському письменникові і він при тому наводить в прегарному перекладі силу легенд та пісень, з яких деякі вже щезли з народньої памяти. Книжка дає настільки правдивий та гарний образ України зперед 50 літ, що її й сьогодні можуть читати з захопленням чужинці й українці.

— **Цікавляться українськими сюжетами.** З приводу великого успіху, яким користується в Німеччині нова опера „Тарас Бульба", написана німецьким композитором Ернстом Ріхтером у вагнерівському стилі, повідомляють з Берліна, що не тільки в Німеччині помічається зацікавлення українськими сюжетами. Видно його теж у Франції, головно завдяки впливам українських хорів. В Парижі йшла недавно також нова французька опера під тією назвою, а тепер приготовляють виставу балету „Басаврюк", написаного на основі Гоголя українським композитором Акименком.

— **Помер німецький ґенерал.** В Берліні, в Далемі, помер перед кількома тижнями ґенерал-майор Дікергоф, колишній довголітній комендант табору полонених українців у Зальцведелі.

— **Підручник світової преси.** Недавно появилося друге видання цінного справочного підручника „Гандбух дер Вельтпрессе", виданого „Німецьким Журналістичним Інститутом" під редакцією д-ра К. Бемера.

— **Пара суґаків у зоольоґічному городі.** Берлінський зоольоґічний город придбав недавно прегарну пару суґаків, що давніше водилися на Україні, а тепер ще спорадично трапляються в околицях Каспійського Моря.

— **Знайшли богацтва Креза.** Турецька преса принесла сензаційну вістку, що вдалося знайти копальні золота лідійського короля Креза з VI. віку перед Христом, що вславився був на весь світ своїми незмірними богатствами. Справою занялося турецьке міністерство народньої господарки і вислало окрему експедицію, що має перевірити ту вістку і по змозі занятися експльоатацією копалень.

— **Химери мільйонерки.** Недавно відбулись заручини одної мільйонерки і при тій нагоді зацікавлені довідались про цікаві обставини, які трапились перед вибором нареченого. Та мільйонерка оточена численними кандидатами до її руки, визначила кожному з них стрічу у парку в часі найбільшої непогоди. По кожній такій стрічі, відкидувала пропозицію кандидата з невідомої причини. Щойно коли прийняла освідчини теперішного нареченого виявилось, що мільйонерка не зносила мужчин, що носили кальоші, а помятий суперник переміг своїх невдачних попередників, тому, що прийшов на стрічу без кальошів, бо носив завсіди елеґантну обуву на непромакальній підошві і обцасі зі шкіри Версон Окма.

З дороги життя.

Розвіяні мрії.

Все думав я тайком, що на старі літа, коли перестануть мене манити земні спокуси, коли збайдужіють для мене монополі, дівчата, молодиці та вдовички, піду собі — як співав Карманський — „у храм спокою", коли вже не на безлюдний острів, то в якийсь затишок, щоби бодай на склоні літ почувати себе як султан, що у „Запорожці за Дунаєм" співає прегарну каватіну: „Як тихо тут і супокійно"...

Гірко признатись, що це вже сьогодні в прах і в пух розбиті і розвіяні фантастичні думи, фантастичні мрії... Я думав про манастир маріявітів чи пак козловітів.

Промовляли мені до переконання і принади до вподоби тихе, ідилічне їх життя, праця в міру та повне зрівнання жінки у правах з мужчиною, ба навіть до деякої міри жіночий примат. Уявіть собі. На чолі чину „мати" Козловська, а щойно після неї „єпископ" Ковальський, Фельдман, Пшисецький, Прухнецький, Розтворовський. Самі добрі прізвища. Один з „єпископів" з професії ґінекольоґ. Що за чудова конюнктура і самовистарчальність!

Той жіночий примат був для мене дуже переконливий. І не дивота. Вже так воно складалося, що я все йшов крізь життя в тіні жінки, на жаль, щоразу іншої.

Та найбільшою приманою для мене була славна орхестра мандоліністок, що своєю грою заколисувала до сну маріявітських достойників. Я, щоправда, не числив на повну орхестру, але одну, дві мандоліністки був би таки приєднав.

Та ось у слід за громами, що серед сніговії заглушували бориславську кітловину, прилетіла до мене тривожна вістка про ґрізну революцію в монастирях у Полоцьку та Фабянові. Маріявітський рай запалили.

Очинився бунт, зібралася капітула 40 „духовних", 120 „сестриць", громада представників поодиноких парохій та зредукували „єпископа" Ковальського і постановили очистити маріявітизм з усіляких містичних дурниць.

Безсумнівно розвязано теж орхестру мандоліністок, за якої позапрограмові продукції вифасував у своїм часі Ковальський 3 роки вязниці і має їх ще відробити.

Зредукований „єпископ" не склав зброї; зорґанізував ударну сотню з вірних собі сестер, іменував Гриневецького начальним вождом і станув готовий до позиційної боротьби.

Оба табори розділив кордон поліції і всі ждуть, щоби явився який візитатор і, як то звичайно буває, порішив справу справедливо, розумно й доцільно.

Та для мене все те — **cosa perduta** !
Тому прийдеться докапарити життя у Львові.
І з цього приводу аж склав я антифону:

Моя столице, ти дитя пещене,
Славна з санації, сміття й вшехполяків,
Ти добрий усміх мала все для мене,
Ти й грішні кости приймеш на Личаків.

Тобі я вірний в кожній був хвилині,
І ніс тебе, як талісман на серці.
А ти в моїм коханні — бачу нині —
Так визнавалась, як когут на перці...

Тиберій Горобець.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

О. Михайло Ґурянський. Дня 21. січня ц. р. помер в Олифанті, Па., тамошній український католицький парох, о. Михайло Ґурянський, на важку серцеву недугу, в 50. році життя. Покійний о. Ґурянський, син селянина з Липиці Долішньої, пов. Рогатин. До ґімназії ходив у Бережанах і в Новому Санчі. Богословські науки покінчив у Львові. Був жонатий з Неонілею Літинською, донькою пок. о. Літинського з Літятина, пов. Підгайці. Приїхав до Америки перед війною. Спершу був священиком у Нортгемптоні, Па., відтак у Філядельфії, в Дітройті і вкінці в Олифанті. У Філядельфії був у 1916 р. секретарем єпископа бл. п. С. Ортинського, а в 1917 р. був головним фінансовим секретарем „Провидіння". Залишив удовою жінку і двоє дітей. Похорони почалися в середу 23. січня в Олифанті, потім тіло Покійного перевезли до Філядельфії, де похоронний обряд відбувся в четвер 24. січня з катедрального храму при Норт Френклин Стріт. на український католицький цвинтар на Факс Чейз біля Філядельфії. В похоронах Покійного взяли участь парохіяни української католицької церкви і члени „Провидіння" з Філядельфії й околиці. Приїхали теж представники парохії з Олифанту. Нехай буде пером земля прибраної батьківщини ревному душпастиреві і щирому українському патріотові!

Дописи.

ГОРОДОК.

З діяльности Кружка „Р. Ш.". Недавно в „Ділі" була поміщена стаття п. Ясінчука, в якій згадано між іншим, що Кружок „Рідної Школи" в Городку к. Львова не пересилає ніяких датків для Рідної Школи у Львові і тимсамим не оподатковує свого громадянства. Це місце не є згідне з фактичним станом, бо навпаки: городецьке громадянство складає щомісяця на збіркову лісту около 25 зол. для Рідної Школи, а крім того священики городецького повіту присилають місячно таку саму квоту, отже до каси Кружка „Рідної Школи" в Городку впливає постійно пересічно кожного місяця 50 зол. З тих грошей удержує Кружок урядовця, оплачує льокаль, світло, опал, відновляє бібліотеку і передплачує шість журналів, а до Головної Управи „Р. Ш." висилає всю осінню збірку, коляду, писанку і половину членських вкладок. На доказ цього стверджено на основі касових книг, що в адміністраційнім році 1933-34 вислано до Головної Управи квоту 1.216 зол. 89 сот. — За Старшину Кружка „Рідної Школи" в Городку: о. Е. Роздольський, голова, М-р Евсевій Пашак, секретар.

КТО ЩЕ НЕ ДАВ „ДАРУ ПРОСВІТІ". СПІШИСЬ. БО ЧАС НЕ ЖДЕ!

СПОРТ.

ГАКІВКА: УКРАЇНА — А. З. С.

Змагання цих дружин за мистецтво А-кляси в гаківці відбудуться в суботу 9. ц. м. на гришці Цитаделі. Початок: год. 7.30 веч.

ЗІЗДОВИЙ БІГ У СЛАВСЬКУ.

Дня 3. ц. м. уладив Карпатський Лещетарський Клюб зіздовий біг з Ільзи у Славську. Біг цей, організований від кількох літ, має вже свою традицію; одна з найцікавіших його точок — це конкуренція для бойків, яка має на меті спопуляризувати лещетарський спорт серед верховинців та виказати велику його вагу, як комунікаційного засобу в горах. Що добрий намір організаторів зустрінувся із повним зрозумінням, свідчить щорічно велике число змагунів, які голосяться до цих змагань.

Також і цього року, не зважаючи на дуже непригожі умовини та великі сніговії, ставуло на старті **65 змагунів-селян**, у тому числі 17 юніорів. Змагуни ці були з таких сіл: Славсько 23, Тарнавка 13, Волосянка 10, Лавочне 7, Кальне 5, Рожанка 4, Гребенів 2 і Сколе 1. Технічні висліди змагань верховинців: а) мужчини: 1) Шимін Юрко (КЛК — Славсько) 7.53, 2) Шляхчишин (Кальне) 7.55, 3) Шумський (Лавочне) 8.16, 4) Рурак (Славсько), 5) Луців (Волосянка); б) юніори: 1) Магурчак Федір (Тарнавка) 11.11, 2) Креховецький (Гребенів) 11.39, 3) Борис (Славсько) 12.00.

Другою конкуренцією були змагання **міських змагунів.** До бігу мужчин стануло 18 змагунів. У великій більшости були це члени К. Л. К. (12 змагунів), дальше У. С. С. К. (2 змагунів), Сокіл-Сколе (2) і Сокіл та Плай зі Стрия зі Стрия по 1. Перше місце добув несподівано, але зовсім певно Обаранич (КЛК) у часі 6.45, 2) Зиба (Плай-Стрий) 7.03, 3) Сенчина (КЛК) 7.06, 4) Пелющак, 5) Врецьона, 6) Рибачек — усі з КЛК.

У бігу **жінок** брали участь три змагунки, що прийшли в такій черговости: 1) Маковей (КЛК) 11.22, 2) Рожанковська (КЛ) 11.59, 3) Дмоховська (УССК) 14.54.

Усі змагуни у числі 86 біг покінчили, хоч бігові умовини були дуже тяжкі. Проводив судейською комісією дир. А. Палій.

По змаганнях відбулася роздача нагород, яку попередив короткою промовою голова К. Л. К. дир. Палій. Нагороду „Народньої Справи" для найліпшого верховинця дістав Шимін Юрко. Мандрівну нагороду „Неділі" для мистця у зіздовому бігу добув на цей рік Обаранич Степан. Мистець юніорів Магурчак Федір дістав лещета — дар фірми Палюх і С-ка. Крім цього усі юніори дістали на памятку книжки і календарі.

Організація змагань справна. Публики, не зважаючи на погану погоду, багато.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Д-р Евген Олесницький: СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ. I частина (1860—1896). Львів. 1935. Накладом Видавничої Спілки „Діло" Стор. 256. ф. 8°.

Це відбитка в дових фейлетонів „Діла", що викликали загальне зацікавлення. Книжка видана на доброму папері, окладинка з прегарною вінєтою нашого мистця Павла Ковжуна. Книжку прикрашує теж портрет пок. Автора. Дешева ціна — 1·90 зол. + порто 30 сот. дає змогу придбати її кожному українцев; який хоче довідатися про наше культурне політичне і господарське життя в рр. 1860 — 1891. — Замовляти в Адміністрації „Діла".

Михайло Галущинський: З УКРАЇНСЬКИМИ СІЧОВИМИ СТРІЛЬЦЯМИ. Спомини з рр. 1914 — 1915. Львів, 1934. Накладом Видавничої Спілки „Діло". Стор. 216, ф. 8°. Ціна 1·90 зол. Порто 30 сот.

Іван Мірний: УКРАЇНСЬКИЙ ВИСОКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМ. М. ДРАГОМАНОВА 1923—1933. (Історія Інституту). Видання Українського Високого Педагогічного Інституту за допомогою М-ва шкільн. й нар. освіти Ч. С. Р. Прага 1934. Стор. 144, ф. 4°.

О. Задума: ВІДПЛАТА. Трагедія в пятьох діях в хорами. Власним накладом. Чернівці 1934.

Юхим Фолюшняк: ОПАМЯТАЙТЕСЬ. Станиславів 1935. Накладом автора. Стор. 8. ф. 16°.

Проф. М. Кобрин: ПРО МОВУ БОГОСЛУЖЕННЯ. Доклад 5-ій Комісії Передсоборного Зібрання. — Луцьк, 1935. Накладом В-ва „Українська Нива". Стор. 124 ф 8°.

Dr. Józef Mastyński: SKOROWIDZ RZECZOWY DZIENNIKA USTAW RZPLITEJ POLSKIEJ. Data 1918—1934. Zeszyt I. Cena 4·00 zł. (z wysyłką 4·40 zł.). Nakładem autora Poznań, 1935.

Книжка необхідна в першу чергу для всіх власників „Денника Законів" і правників, бо дає змогу дуже легко зорієнтуватися в повені законів, розпорядків і декретів, які появились за останніх 16 років. Перша книжка подає ключ до законів, розпорядків і т. д. про повстання, устрій та адміністрацію Польщі, судівництво, карне законодавство, устрій, адвокатів і нотарів.

ЖУРНАЛИ:

НИВА, часопис присвячений церковним і суспільним справам. Львів, січень 1935 Р. XXXI ч. 1. Зміст: о. Вас. Пришляк: III. Загальні Збори Т-ва св. Андрея. — о. прот. П. Табінський: Релігійні питання в церковному розколі XI в. — о. Омелян Кміт: Кореляція на годині релігії. — о. Андрей Лонцін: Празники Різдва Христового і Богоявлення у нашім східнім церковнім уставі. — о. Волод. Кармазин: Католицька Акція і священик — Х.; З життя російської незединенної православної церкви. — о. д-р Г. Костельник: Історична обєктивність. — Всячина.

РІДНА ШКОЛА, ілюстрований часопис для всіх. Львів, 1. лютого 1935 р. Р. IV., ч. 3. Зміст: Великі нагороди. — Лев Ясінчук: Розбудова Рідної Школи та її кошти. — Улас Самчук: Батько і син (фейлетон). — Д-р М. Коновалець: За тверду основу. — Ігор Лоський: Середньошкільна молодь Великої України в 1917 р. — Дорісг Рідної Школи — Василь Пачовський: Дажбожі внуки. — 21. січня в дорозі Рідної Школи. — Р. Спинка: Значіння фізичного виховання доросту. — М. Н. За чим тужить підростаюча молодь. — Культ дитини в Італії. — Ля: Нове джерело доходу Рідної Школи — Д. Вахнянин: Провірні бльочки Р. Ш. — Посмертна згадка. — З життя Рідної Школи. — Річні вісти.

НАШ ПРИЯТЕЛЬ. — Львів, лютий 1935; ч. 7. Р. XIV.

ГОСПОДАРСЬКО-КООПЕРАТИВНИЙ ЧАСОПИС, орган Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Львів, 3. лютого 1935. Ч. 5. Р. XV.

КООПЕРАТИВНЕ МОЛОЧАРСТВО. Львів, 1. лютого 1935. Ч. 5. Р. X.

ТРИЗУБ, тижневик. Париж 3. лютого 1935. Ч. 5. Р. XI.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Міський Театр.

Пятниця, 8. II. год. 7·30 веч. „Мій коханий дурнику".

Субота, 9. II. год 7·30 веч. „Крик".

Театр Ріжнородностей.

Пятниця, 8. II. год. 7·30 веч. „Нічні лети".

Субота, 9. II. год. 7·30 веч. „Мій коханий дурнику".

Кіна.

АДРІЯ: „Людина-мавпа" та додатки.
АПОЛЬО: „Дочка генерала Панкратова".
АТЛЯНТИК: „Її ночі".
ВАНДА: „Кінг-Конг".
ГРАЖИНА: „Танцююча Венус" та „Брат дивода".
КАСІНО: „Молодий ліс" (на осн. В. Герпа).
КОЛІСЕЙ: „Поручник Кіже" („Цар шаліє"), ревія „Один в одного".
КОПЕРНИК: „Петрусь" із Фр. Ґаль і „Фліп і Флап у країні забави".
МАРУСЕНЬКА: „Петрусь" із Фр. Ґаль і „Фліп і Флап у країні забави".
МІРАЖ: „Я маю темперамент", Блески та тіни театру".
МУЗА: „Віва Віля!"
ПАЛЯС: „Чорна перла" (Евг. Бодо).
ПАН: „Маскарада".
ПАСАЖ: „Демон золота", „Ідеєць-примара".
РАЙ: „Радісна година", М кі-Маус.
СВІТ: „Катерина Велика", „Кохання на приказ".
СОНЦЕ: „Мата Гарі" і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Циганські мельодії" і ревія „Веселий мурин".
УТІХА: „Погоня за тінею" і ревія.
ХИМЕРА: „42-га вулиця".

Закордонне радіо.

Пятниця, 8. лютого 1935.

Відень (506,8) 15·40 Концерт, 17·00 Ремесло для дітей, 17·25 Твори А. Берга, **Брно** 325,4) 17·05 Чеська сучасна музика, **Кошиці** (259,1) 19·30 Легка музика, **Прага** (209,5) 19·55 Джез, **Париж** (1648) 13·30 Популярна музика, 21·00 „Сверщок за запічком" песа на осн. Діккенса з муз. Масенета, **Білгород** (437,3) 13·15 Пісні, **Берлін** (356,7) 16·00 Давні танки та пісні, 18·30 Пісні Р. Штравса, 19·25 Балет. муз. з оп. „Рієнці" Вагнера, **Кенігсвустергавзен** (1571) 19·00 Пісні про птахів, 21·00 Шубертові твори, **Ляйпціг** (382,2) 17·20 Форт. ресітал, **Мінхен** (405,4) 16·00 Концерт, 17·30 Солісти, **Будапешт** (550,5) 13·30 Скрипка, 19·30 Опера, **Мілано** 368,6) 11·30 Легка музика, 21·00 Симф. концерт, **Рим** (420,8) 13·05 Легка музика, 20·45 Концерт.

Субота, 9. лютого 1935.

Відень (506,8) 12·00, 13·10 Концерт, 17·45 Цитристи, 21·00 Нар. мельодії, **Кошиці** (259,1) 17·30 Словацькі пісні, 18·00 Для Закарпаття, **Прага** (470,2) 10·15 19·15 Сальон. музика, 15·55 Концерт, 20·00 „Норма" оп. Белініи, **Париж** (1648) 13·00 Симф. полуднок. 18·00 Концерт із театру Опера Комік 21·00 Розривковий вечір, **Ятльона** (531) 20·00, 20·45 Спів, **Білгород** (437,3) 13·15 Пісні, **Берлін** 356,7) 16·00 Вес. пополудне, 19·00 Концерт творів Геца, **Кенігсвустергавзен** (1571) 20·10 Вес. вечір. **Кельн** (455,9) 19·00 Моцартові твори, **Мінхен** 405,4) 19·10 „Тітка Тереса" оп. Шамиса, **Будапешт** (550,5) 13·30 Легка музика, 19·20 Спів. **Мілано** (368,6) 17·05 Трансм з Білої Салі у Фльоренції: квартет, **Рим** (420,8, 20·45 Опера.

Львівське радіо.

Пятниця, 8. лютого 1935.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 22·40 Реклям. концерт, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольоґічні вістки 12·05 Огляд преси, 12·10 Тріо, 12·45 Ми й наші діти, 13·00 Полудневий денник, 13·05 Мандоліністи, 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Сальон. музика, 16·45 Авд. для хорих, концерт орх., 17·15 Гітарове тріо, 17·50 Педагогічні вістки, 18·00 Сільва рерум, театр. репертуар, 18·05 Два дні в Познані, 18·15 Солісти — форт., віольончеля, 18·45 Про нац. меншини в Великопольщі, 19·00 Пісні Іґн. Лідієна до слів Тувіма (Генерт сопран), 19·20 Гутірка, 19·30 Арії та пісні И. Шмідт) з гр. пл., 19·50, 19·54, 19·57 Спорт. вістки, 20·00 Куток краєзн. т-ва, 20·05 Обговорення симф. концерту, 20·15 Симф. концерт із Варшави; Веч. денник, Як працюємо, 22·30 Рецитації поезій, 23·05 Танк. орхестра.

Субота, 9. лютого 1935.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 22·00 Реклям. концерт, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольоґічні вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10, 13·05 Вок. муз. концерт, 13·00 Пол. денник, 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Найновіші гр. пл., 16·30 Для дітей: Море, 17·50 Гутірка, 18·00 Львів, як осередок фіз. виховання, 18·15 Шість творів Падеревського, 18·45 Із досвідів над запліднениями і гормонами, 19·00 Пісні Крицки для дітей (спів., форт.), 19·15 Гостинь, місто у стіп св. Гори, 19·25 Апель погиблих, 19·30 Дрібні твори Ґріґа з гр. пл., 19·50, 19·56 Спорт вістки. 20·00 Го карнавал — орхестра, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Польська музика в вик. симф. орх., 21·45 Іґн. Красицький (200-ті роковини уродин), 22·15 Концерт, 23·05 Льожа Гдумянців, 23·35 Здоровлю тебе гр. пл., 24·00 Трансм. з Льондону: Танк. музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·31 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 25·98, Париж 34·93, Берлін 212·80, Цюріх 171·45, Голяндія 358·20, Прага 22·13, Італія 45·05, Нюйорк кабель 5·32 1/4, Нюйорк чеки 5·32.

Золото: Доляри 8·92—8·91, Франки фр. 34·60—34·50 Дукати 21·50—21·00, Корони 36·50—36·40, Рублі 46·50—46·40.

Срібло: Корони австр.: 0·38 — 0.37, Фльорени: 0·96 — 0·95, Рублі: 1·56 — 1·52.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 7. лютого ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів.
1 кг. масла десерового	2·10 зол.
1 л. молока	0·15 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	4·50—4·60 „

Пастеризоване молоко в доставою до дому у Львові 1 літра 25 сот.

Тенденція на масло, молоко і сметану вдержана, на яйця знижкова.

Маслосоюз устійнив дефінітивні ціни на масло від 1. до 6. лютого ц. р. на **2·10** зол. за 1. кг. масла льоко франко магазин.

Маслосоюз повідомляє, що від 7 лютого ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвірє птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Молоді кури	I. кл.	за 1 кг.	0·95 зол.
Старі	„	„	0·75 „
Годовані качки	„	„	1·10 „
Годовані гуси	„	„	0·90 „
Індики	„	„	0·90 „
Індички	„	„	1·10 „
Пантарки	„	„	1·20 „

Птицю приймає в скількости визначеного приділу для кожного доставця.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.